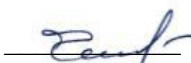

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Кафедра державного управління і місцевого самоврядування

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
завідувач кафедри

Чикаренко І.А.
«31» жовтня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Європейські стандарти сучасного парламентаризму»

Галузь знань всі
Спеціальність всі спеціальності
Рівень вищої освіти бакалавр
Статус вибіркова
Загальний обсяг 4 кредити ECTS (120 годин)
Форма підсумкового контролю диференційований залік
Термін викладання 9-та чверть, 10-та чверть
Мова викладання українська

Викладачі: д.держ.упр., проф. Баштанник В.В.
к.х.н., доц. Кравцов О.В.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Дніпро
НТУ «ДП»
2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Європейські стандарти сучасного парламентаризму» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей / Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка», каф. державного управління і місцевого самоврядування. Дніпро : НТУ «ДП», 2023. 17 с.

Розробники:

– Баштанник Віталій Володимирович, професор, доктор наук з державного управління, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування;

– Кравцов Олег Валентинович, доцент, кандидат хімічних наук, асистент кафедри державного управління і місцевого самоврядування

Робоча програма регламентує:

- мету дисципліни;
- дисциплінарні результати навчання, сформовані на основі трансформації очікуваних результатів навчання освітньої програми;
- базові дисципліни;
- обсяг і розподіл за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять;
- програму дисципліни (тематичний план за видами навчальних занять);
- алгоритм оцінювання рівня досягнення дисциплінарних результатів навчання (шкали, засоби, процедури та критерії оцінювання);
- інструменти, обладнання та програмне забезпечення;
- рекомендовані джерела інформації.

Робоча програма призначена для реалізації компетентнісного підходу під час планування освітнього процесу, викладання дисципліни, підготовки здобувачів вищої освіти до контрольних заходів, контролю провадження освітньої діяльності, внутрішнього та зовнішнього контролю забезпечення якості вищої освіти, акредитації освітніх програм у межах спеціальностей

ЗМІСТ

1 МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
2 ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.....	4
3 БАЗОВІ ДИСЦИПЛІНИ	4
4 ОБСЯГ І РОЗПОДІЛ ЗА ФОРМАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ	5
5 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ.....	5
5.1 Тематичний план та розподіл обсягу часу за видами навчальних занять	5
5.2 Командне / індивідуальне завдання	6
6 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	7
6.1 Шкали	7
6.2 Засоби та процедури	7
6.3 Критерії	9
7 ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	12
8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	13

1 МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни «Європейські стандарти сучасного парламентаризму» – формування у здобувачів вищої освіти комплексу спеціальних знань щодо формування, функціонування та розвитку сучасних моделей європейського парламентаризму, розвиток компетентностей здобувачів у сфері європейського інтеграційного процесу, діяльності Європейського парламенту, міжпарламентської взаємодії.

2 ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Дисциплінарні результати навчання (ДРН)	
Шифр ДРН	Зміст
ДРН – 01	Продемонструвати знання характерних особливостей діяльності європейських інститутів (ЄС, Рада Європи, ОБСЄ)
ДРН – 02	Продемонструвати <i>знання</i> сучасних європейських виборчих моделей як алгоритмів демократичного процесу врядування
ДРН – 03	Продемонструвати <i>розуміння</i> сутності спеціальних та загальних механізмів регулювання діяльності Європейського Парламенту як одного з головних інститутів Європейського Союзу
ДРН – 04	Продемонструвати <i>розуміння</i> сутності процесу розподілу повноважень між інститутами Європейського Союзу
ДРН – 05	Продемонструвати <i>розуміння</i> сутності принципів сучасного європейського парламентаризму з метою імплементації європейського досвіду в Україні
ДРН – 06	Здійснювати <i>обґрунтований вибір та використання дослідницьких технологій аналізу</i> сучасних парламентських систем
ДРН – 07	Розробляти <i>раціональні алгоритми аналізу</i> зарубіжного досвіду парламентаризму для запровадження його в Україні

3 БАЗОВІ ДИСЦИПЛІНИ

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення курсу ґрунтуються на знаннях, отриманих із вивчених суспільно-правових дисциплін. Вивчається у 9 та 10 чверті, додаткових вимог до базових дисциплін не встановлюється.

4 ОБСЯГ І РОЗПОДІЛ ЗА ФОРМАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Вид навчальних занять	Обсяг, години	Розподіл за формами навчання, години			
		Денна / Вечірня		Заочна	
		аудиторні заняття	самостійна робота	аудиторні заняття	самостійна робота
лекційні	60	26	34	6	54
практичні	60	13	47	4	56
лабораторні	-	-	-	-	-
семінари	-	-	-	-	-
РАЗОМ	120	39	81	10	110

5 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

5.1 Тематичний план та розподіл обсягу часу за видами навчальних занять

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	ЛЕКЦІЇ	60
ДРН – 01	1. Особливості діяльності європейських інститутів (ЄС, Рада Європи, ОБСЄ).	12
	1.1. Сучасна концепція європейської інтеграції	
	1.2. Адміністративні режими діяльності європейських інститутів	
	1.3. Історія та політико-правові традиції європейського інтеграційного процесу	
	1.4. Інституціональний зміст європейського інтеграційного процесу. Діяльність Ради Європи та ОБСЄ	
ДРН – 02	2. Сучасні європейські моделі виборчого процесу як алгоритми демократичного процесу врядування проблемний підхід	12
	2.1. Конституційна визначеність виборчого процесу в європейських країнах	
	2.2. Запровадження інноваційних підходів до формування органів законодавчої влади в європейських країнах	
	2.3. Системні фактори впливу на процес законодавчої діяльності	
	2.4. Поняття адміністративного режиму в системі парламентської діяльності країн-членів ЄС	
ДРН – 03	3. Спеціальні та загальні механізми регулювання діяльності Європейського Парламенту як одного з головних інститутів Європейського Союзу	12
	3.1. Суб'єктно-об'єктний підхід у процесі організації діяльності Європейського парламенту.	

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	3.2. Імперативний метод у процесі формування засад діяльності Європейського парламенту	
	3.3. Диспозитивний метод у процесі регулювання діяльності структурних інституцій Європарламенту	
	3.4. «Принцип пропорційності» у діяльності Європейського Парламенту	
ДРН – 04	4. Спеціальні механізми регулювання діяльності органів ЄС. Процес розподілу повноважень між інститутами Європейського Союзу	
	4.1. Особливості запровадження спеціальних механізмів регулювання діяльності органів ЄС.	12
	4.2. Організаційно-правові особливості запровадження спеціальних механізмів управління в межах ЄС	
	4.3. Консультативні і дорадчі органи управління ЄС.	
	4.4. Засади феномену європейського врядування.	
ДРН – 05	5. Інноваційні форми дослідження європейського парламентаризму та запровадження європейського досвіду в управлінську практику в Україні	
	5.1. Сучасний зміст поняття парламентаризму: виклики і тенденції.	12
	5.2. Особливості подолання суперечностей в діяльності Європейського парламенту.	
	5.3. Основи імплементації досвіду функціонування Європейського парламенту.	
	5.4. Роль Європейського Парламенту в процесі набуття членства України в ЄС.	
	ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	60
ДРН – 06	1. Обґрунтування актуальності аналізу європейського інтеграційного процесу в умовах зовнішніх викликів	12
	2. Розроблення концепції розвитку національної моделі парламентаризму в контексті європейських стандартів	12
	3. Сучасні концепції правового регулювання діяльності органів законодавчої влади	12
ДРН – 07	4. Підготовка публічної презентації «Сучасні моделі європейського парламентаризму»	12
	5. Презентація командного / індивідуального завдання з розроблення методології «Аналіз взаємовпливу європейських та національних парламентських систем»	12
	РАЗОМ	120

5.2 Командне / індивідуальне завдання

Командне / індивідуальне завдання «Аналіз взаємовпливу європейських та національних парламентських систем» полягає у розробленні та захисті здобувачами вищої освіти аналітичної довідки. Пропонується робота в команді (5–7 осіб).

Форма проведення: розроблення, презентація та захист (відповіді на запитання, дискусія) командного / індивідуального завдання перед аудиторією (бажано використовувати MS PowerPoint).

Зміст завдання: на прикладі діяльності місцевої державної адміністрації або на прикладі окремої галузі (сфери діяльності), в якій працює здобувач розробити засади удосконалення правового регулювання діяльності органів влади, результатом реалізації якого буде управлінський ефект для певної громади / території.

Для представлення результатів виконання завдання необхідно заповнити відповідний шаблон, який розміщено у застосунку Teams MS Office та на дистанційній платформі Moodle.

Під час презентації і захисту результатів виконання індивідуальних завдань у межах практичних занять передбачено процедуру peer-assessment (оцінювання з боку інших здобувачів освіти).

6 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Сертифікація досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення НТУ ДП «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти».

Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання здобувача вищої освіти за дисципліною.

6.1 Шкали

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних студентів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховуються, якщо здобувач вищої освіти отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

6.2 Засоби та процедури

Зміст засобів діагностики спрямовано на контроль рівня сформованості знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності здобувача вищої

освіти за вимогами НРК до 6-го кваліфікаційного рівня (для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти) під час демонстрації регламентованих робочою програмою результатів навчання.

Здобувач вищої освіти на контрольних заходах має виконувати завдання, орієнтовані виключно на демонстрацію дисциплінарних результатів навчання (розділ 2).

Засоби діагностики, що надаються здобувачам вищої освіти на контрольних заходах у вигляді завдань для поточного та підсумкового контролю, формуються шляхом конкретизації вихідних даних та способу демонстрації дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики (контрольні завдання) для поточного та підсумкового контролю дисципліни затверджуються кафедрою.

Види засобів діагностики та процедур оцінювання для поточного та підсумкового контролю дисципліни подано нижче.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	засоби діагностики	процедури	засоби діагностики	процедури
лекції	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдання під час лекцій	комплексна контрольна робота (ККР)	визначення середньозваженого результату поточних контролів;
практичні	командне / індивідуальне завдання	виконання завдань під час самостійної роботи		виконання ККР під час заліку за бажанням здобувача вищої освіти

Під час поточного контролю лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних конкретизованих завдань. Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або командного / індивідуального завдання.

Якщо зміст певного виду занять підпорядковано декільком складовим, то інтегральне значення оцінки може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюються викладачем.

За наявності рівня результатів поточних контролів з усіх видів навчальних занять не менше 60 балів, підсумковий контроль здійснюється без участі здобувача вищої освіти шляхом визначення середньозваженого значення поточних оцінок.

Незалежно від результатів поточного контролю кожен здобувач вищої освіти під час заліку має право виконувати ККР, яка містить завдання, що охоплюють ключові дисциплінарні результати навчання.

Кількість конкретизованих завдань ККР повинна відповідати відведеному часу на виконання. Кількість варіантів ККР має забезпечити індивідуалізацію завдання.

Значення оцінки за виконання ККР визначається середньою оцінкою складових (конкретизованих завдань) і є остаточним.

Інтегральне значення оцінки виконання ККР може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюється кафедрою для кожної складової опису кваліфікаційного рівня НРК.

6.3 Критерії

Реальні результати навчання здобувача вищої освіти ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що описують дії студента для демонстрації досягнення результатів навчання.

Для оцінювання виконання контрольних завдань під час поточного контролю лекційних і практичних занять в якості критерію використовується коефіцієнт засвоєння, що автоматично адаптує показник оцінки до рейтингової шкали:

$$O_i = 100 a/m,$$

де a – число правильних відповідей або виконаних суттєвих операцій відповідно до еталону рішення; m – загальна кількість запитань або суттєвих операцій еталону.

Індивідуальні завдання та комплексні контрольні роботи оцінюються експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

Зміст критеріїв спирається на компетентнісні характеристики, визначені НРК для освітньо-наукового рівня вищої освіти (подано нижче).

Загальні критерії досягнення результатів навчання для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК (бакалавр)

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
<i>Знання</i>		
♦ концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	Відповідь відмінна – правильна, обґрунтована, осмислена. Характеризує наявність: - концептуальних знань; - високого ступеню володіння станом питання; - критичного осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	95-100
	Відповідь містить негрубі помилки або описки	90-94
	Відповідь правильна, але має певні неточності	85-89
	Відповідь правильна, але має певні неточності й недостатньо обґрунтована	80-84
	Відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена	74-79
	Відповідь фрагментарна	70-73
	Відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення	65-69
	Рівень знань мінімально задовільний	60-64

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
	Рівень знань незадовільний	<60
Уміння/навички		
<ul style="list-style-type: none"> ◆ поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання 	<p>Відповідь характеризує уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виявляти проблеми; - формулювати гіпотези; - розв'язувати проблеми; - обирати адекватні методи та інструментальні засоби; - збирати та логічно й зрозуміло інтерпретувати інформацію; - використовувати інноваційні підходи до розв'язання завдання 	95-100
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності з негрубими помилками	90-94
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації однієї вимоги	85-89
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації двох вимог	80-84
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації трьох вимог	74-79
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації чотирьох вимог	70-73
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності при виконанні завдань за зразком	65-69
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, але з неточностями	60-64
	Рівень умінь/навичок незадовільний	<60
Комунікація		
<ul style="list-style-type: none"> ◆ донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації; ◆ збір, інтерпретація та застосування даних; ◆ спілкування з професійних питань, у тому числі 	<p>Вільне володіння проблематикою галузі. Зрозумілість відповіді (доповіді). Мова:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правильна; - чиста; - ясна; - точна; - логічна; - виразна; - лаконічна. <p>Комунікаційна стратегія:</p> <ul style="list-style-type: none"> - послідовний і несуперечливий розвиток думки; - наявність логічних власних суджень; 	95-100

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
іноземною мовою, усно та письмово	<ul style="list-style-type: none"> - доречна аргументації та її відповідність відстоюваним положенням; - правильна структура відповіді (доповіді); - правильність відповідей на запитання; - доречна техніка відповідей на запитання; - здатність робити висновки та формулювати пропозиції 	
	<p>Достатнє володіння проблематикою галузі з незначними хибами.</p> <p>Достатня зрозумілість відповіді (доповіді) з незначними хибами.</p> <p>Доречна комунікаційна стратегія з незначними хибами</p>	90-94
	<p>Добре володіння проблематикою галузі.</p> <p>Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано три вимоги)</p>	85-89
	<p>Добре володіння проблематикою галузі.</p> <p>Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано чотири вимоги)</p>	80-84
	<p>Добре володіння проблематикою галузі.</p> <p>Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано п'ять вимог)</p>	74-79
	<p>Задовільне володіння проблематикою галузі.</p> <p>Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано сім вимог)</p>	70-73
	<p>Часткове володіння проблематикою галузі.</p> <p>Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано дев'ять вимог)</p>	65-69
	<p>Фрагментарне володіння проблематикою галузі.</p> <p>Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано 10 вимог)</p>	60-64
	Рівень комунікації незадовільний	<60
<i>Відповідальність і автономія</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ♦ управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами; ♦ спроможність нести 	<p>Відмінне володіння компетенціями менеджменту особистості, орієнтованих на:</p> <p>1) управління комплексними проектами, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дослідницький характер навчальної діяльності, позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати 	95-100

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
<p>відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти; ♦ організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп; ♦ здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії 	<p>особисту позицію;</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність до роботи в команді; - контроль власних дій; <p>2) відповідальність за прийняття рішень в непередбачуваних умовах, що включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обґрунтування власних рішень положеннями нормативної бази галузевого та державного рівнів; - самостійність під час виконання поставлених завдань; - ініціативу в обговоренні проблем; - відповідальність за взаємовідносини; <p>3) відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використання професійно-орієнтованих навичок; - використання доказів із самостійною і правильною аргументацією; - володіння всіма видами навчальної діяльності; <p>4) здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ступінь володіння фундаментальними знаннями; - самостійність оцінних суджень; - високий рівень сформованості загальнонавчальних умінь і навичок; - самостійний пошук та аналіз джерел інформації 	
	Упевнене володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано дві вимоги)	90-94
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано три вимоги)	85-89
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано чотири вимоги)	80-84
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано шість вимог)	74-79
	Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано сім вимог)	70-73
	Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано вісім вимог)	65-69
	Рівень відповідальності і автономії фрагментарний	60-64
	Рівень відповідальності і автономії незадовільний	<60

7 ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Технічні засоби навчання (комп'ютерне та мультимедійне обладнання).
2. Дистанційна платформа Moodle.
3. MS Office (застосунок Teams).

8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Парламентаризм і парламентська діяльність: словник-довідник / за заг. ред. В. А. Гошовської. Київ: НАДУ, 2012. 140 с.
2. Журавський В. С. Становлення та розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно-правові проблеми). Київ, 2002. С. 105.
3. Росенко М. І. Щодо питань становлення парламентаризму. Демократичне врядування. *Науковий вісник ЛПІДУ НАДУ*. Вип. 3. <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jan/26547/rosenko.pdf>
4. Бориславська О.М. Європейська модель конституціоналізму: системно-аксіологічний аналіз: монографія. Харків: Право. 2018. С. 231.
5. Парламентаризм в Україні та країнах Європи: історико-правова ретроспектива і сучасність: *Матеріали 14-тої Всеукраїнської наукової конференції* / Терлюк І.Я. (упорядкування)/ ІППО НУ «Львівська політехніка». Львів: Л-Прес, 2022. 224 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/22813/vipusk-14-2022-r.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
6. Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, І. Ю. Вільчинська та ін.]; 2-е вид., перероб. і доп. Львів : Новий Світ–2000, 2017. Т.2. : XX – початок XXI ст. 598 с.
7. CDL-AD(2002)023rev2-cor-ukr, Code of Good Practice in Electoral Matters: *Guidelines and Explanatory Report – Adopted by the Venice Commission at its 52nd session (Venice, 18-19 October 2002)* / Venice Commission. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2002\)023rev2-cor-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2002)023rev2-cor-ukr)
8. CDL-AD(2011)003rev-ukr, *Report on the rule of law – Adopted by the Venice Commission at its 86th plenary session (Venice, 25-26 March 2011)* / Venice Commission. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2011)003rev-ukr)
9. CDL-AD(2010)025-e, *Report on the role of the opposition in a democratic Parliament, adopted by the Venice Commission, at its 84th Plenary Session (Venice 15-16 October 2010)* / Venice Commission. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2010\)025-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2010)025-e)
10. Рішення в справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про засади державної мовної політики» № 2-р/2018 від 28 лютого 2018 року / Конституційний Суд України. URL: http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/2-p_2018.pdf
11. Рішення в справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про всеукраїнський референдум» № 4-р/2018 від 26 квітня 2018 року/ Конституційний Суд України. URL: http://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/4_r_2018.pdf
12. Гошовська В.А. Посилення інституційної спроможності Верховної Ради України як умова подолання кризи вітчизняного парламентаризму.

Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. 2019. Вип. 1. С. 31–42.

13. Vanessa MacDonnell. The New Parliamentary Sovereignty. URL: <https://www.constitutionalstudies.ca/wp-content/uploads/2019/08/21-1MacDonnell.pdf>

14. Бандурка О.М., Греченко В.А. Влада в Україні на зламі другого і третього тисячоліть: монографія. Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. 304 с.

15. A.V. Dicey and the Common Law Constitutional Tradition A Legal Turn of Mind, pp. 162–225/ DOI: <https://doi.org/10.1017/9781139236249.010>. Publisher: Cambridge University Press Print publication year: 2020.

16. Александров О.А. Конституційно-правові засади статусу народного депутата України: автореферат дис. ... канд.юрид.наук: 12.00.02. Київ, 2010. С. 8.

17. Григоренко А. Гарантії здійснення повноважень народним депутатом України. *Право України*. 2004. № 5. С.117.

18. CDL-AD(2015)013-e Opinion on draft constitutional amendments on the immunity of Members of Parliament and judges of Ukraine, adopted by the Venice Commission at its 103rd plenary session (Venice, 19–20 June 2015). Venice Commission. URL:[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2015\)013-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2015)013-e)

19. Кравченко В.В. Конституційне право України: навч. посібник: вид. 4-те. Київ: Атіка, 2006. С. 262.

20. Радченко О.І. Статус народного депутата України: проблеми теорії і правового регулювання: автореферат дис. ... канд.юрид.наук. 12.00.02. Київ, 2005. С. 7.

21. CDL-AD(2019)015, Parameters on the Relationship between the Parliamentary Majority and the Opposition in a Democracy: a checklist, adopted by the Venice Commission at its 119th Plenary Session (Venice, 21-22 June 2019). Venice Commission. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2019\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2019)015-e)

22. Гнатенко Н. Парламентаризм в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2010. Вип. 2. С. 207. С. 207. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2010_2_21

23. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції./ пер. з англ. Роман Корнута. 2-ге вид. Київ: Наш формат, 2019. С. 349.

24. CDL-AD(2010)025-e, Report on the role of the opposition in a democratic Parliament, adopted by the Venice Commission, at its 84th Plenary Session (Venice 15-16 October 2010). Venice Commission. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2010\)025-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2010)025-e).

25. Сас В. В. Регламент парламенту, його роль у правовій системі та деякі проблеми теорії і практики. Держава і право: *Збірник наукових праць*. Юридичні

і політичні науки. Вип. 14. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. С. 122.

26. Державне право зарубіжних країн (Загальна частина) / В. О. Ріяка, О. І. Свечкар'юв, В. А. Шувалова та ін. Харків: Національна юрид. акад. України, 1996. С. 31–32.

27. Павленко І. Правовий статус опозиції. Досвід розвинутих демократій і українські перспективи. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8911/2-pavlenko.pdf?sequence=3>

Додаткові

1. Баштанник В. В. Трансформація державного управління в контексті європейських інтеграційних процесів. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2010. 390 с.

2. Bashtannyk V. Theoretical and methodological basis of implementation of the foreign experience of administrative regulation in the system of public administration/ Bashtannyk Vitalii, Lozytska Iryna // Development trends in legal science and practice: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph / edited by authors. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2018. 244 p. p. 126–144.

3. Баштанник В. Лозицька І. Європейський досвід трансформації систем публічного управління та можливість його впровадження в Україні. *Право та державне управління*. 2018. № 1. Т. 2. С. 122–130.

4. На шляху до європейської інтеграції : монографія. Дніпро – Щецин : ДРІДУ НАДУ, 2009. 208 с.

5. Баштанник В. Конституційно-правові засади державного управління в системі наднаціональних інтеграційних процесів: історико-теоретичний аспект. *Вісник НАДУ*. 2008. № 3. С. 5 – 18.

6. Баштанник В. Інституціоналізація механізмів делегованого управління в системі наднаціональних інтеграційних процесів. *Вісник НАДУ при Президентіві України*. 2007. № 4. С. 100 – 110.

7. Баштанник А. Організаційно-правові засади управління в складних адміністративних системах: європейський досвід та Україна. *Право України*. 2007. № 11. С. 153 – 157.

8. Бодуен Ж. Вступ до політології. Київ : Основи, 1995. 174 с.

Нормативні документи

1. Конституція України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 року № 1861-VI / Верховна Рада України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17/conv>

3. Про комітети Верховної Ради України: Закону України від 04.04.1995 року № 116/95-ВР / Верховна Рада України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%D0%B2%D1%80>.

4. Лісабонський договір про внесення змін до Договору про Європейський Союз і Договору про заснування Європейського Співтовариства, підписаний у Лісабоні 13 грудня 2007 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:2007:306:TOC/>

5. Угода про асоціацію між Україною та ЄС : Закон України від 16 вересня 2014 року № 1678-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1678-18/paran2#n2>.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Верховної Ради України (законодавство). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main>.

2. Національна бібліотека України. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

3. Сайт Європейського Парламенту. URL: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>.

4. Сайт Парламентської Асамблеї Ради Європи. URL: <https://pace.coe.int/en/>.

5. Сайт Парламенту Великої Британії. URL: <https://www.parliament.uk/>.

6. Сайт парламенту Республіки Польщі (Національні Збори Польщі). URL: <http://www.sejm.gov.pl/>.

Навчальне видання

**Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни
«Європейські стандарти сучасного парламентаризму»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Розробники:
Баштанник Віталій Володимирович
Кравцов Олег Валентинович

Підготовлено до виходу в світ
у Національному технічному університеті
«Дніпровська політехніка».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1842
4960050, м. Дніпро, просп. Д. Яворницького, 19